

АҚ "KASE КЛИРИНГ ОРТАЛЫҒЫ"

"KASE клиринг орталығы" АҚ
Директорлар кеңесінің
шешімімен

(отырыстың 2023 жылғы 22
желтоқсандағы № 20
хаттамасы)

бекітілген

2023 жылғы 25-желтоқсаннан бастап
қолданысқа енгізілді

Клирингтік қорлардың болжамды мәндерін
есептеу

ӘДІСТЕМЕСІ

Осы Әдістеме қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша клирингілік қызметті жүзеге асыру қағидаларына (бұдан әрі – Клирингілік қағидалар), "KASE клиринг орталығы" АҚ (бұдан әрі – Клиринг орталық) басқа да ішкі құжаттарына сәйкес әзірленді және клиринг орталықтың ішкі мақсаттары үшін қор нарығында, валюта нарығында және туынды құралдар нарығында клирингілік қорлардың болжамды міндерін есептеу тәртібін айқындайды.

1-тарау. ЖАЛПЫ ЕРЕЖЕЛЕР

1. Осы Әдістемеді клирингілік қағидаларда және клиринг орталықтың өзге де ішкі құжаттарында айқындалған ұғымдар, сондай-ақ:
  - 1) **Клирингілік қордың болжамды мәні** - жекелеген биржалық нарықта клирингілік қордың теңгемен күтілетін мөлшері;
  - 2) **клирингілік қор** - жекелеген биржалық нарықтағы (қор, валюта, туынды құралдар) кепілдік Қорының және резервтік қордың қаражаты;
  - 3) **жауапты бөлімше** - клиринг орталықтың нарықтық тәуекелдер бөлімі..
2. Клирингілік қорлардың қаражаты жабуға арналған:
  - 1) клирингілік қағидаларға сәйкес қаржы құралдары бағасының жоғары құбылмалылығы жағдайында нарықтық тәуекелдер, өтімділік тәуекелдері, сондай-ақ жүйелік тәуекелдер;
  - 2) клирингілік қағидаларға сәйкес осы резервтік қор қалыптастырылған белгілі бір биржалық нарықтың қаржы құралдарымен мәмілелер бойынша орындалмаған міндеттемелер.
3. Клирингілік қордың болжамды мәні дивидендтік саясатта белгіленген тәртіппен дивидендтерді есептеу үшін қолданылады.
4. Клирингілік қордың болжамды міндерін есептеу үшін өткен және ағымдағы кезеңдердің деректері, әрбір биржалық нарықтағы сауда-саттық және қаржы құралдарымен операциялар көлемдерінің болжамды деректері, сондай-ақ Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің бағалы қағаздарын болашақ орналастыру туралы деректер (олар болған кезде) және клиринг орталық бюджетінің кіріс бөлігі бойынша көрсеткіштердің мәні пайдаланылады.
5. Клирингілік қордың болжамды мәнін есептеу үшін мыналар пайдаланылады: осы Әдістеменің 4-тармағында көрсетілген деректерді жуықтау және осы Әдістеменің 9-тармағында көрсетілген формула бойынша ағымдағы кезеңнің осындай деректеріне немесе болжамды деректерге (олар есепті жасау күніне болған кезде) түзету коэффициенттерін айқындау.

Жуықтауға арналған функцияның түрін жауапты бөлімше айқындайды және ол тиісті шешім шығару үшін нарықтық тәуекелдер жөніндегі комитеттің (бұдан әрі – Комитет) қарауына енгізеді.
6. Клирингілік қордың болжамды мәні болашақ онжылдық кезеңге есептеледі және әрбір биржалық нарық үшін айқындалады.
7. Клирингілік қордың болжамды мәнін есептеуді жауапты бөлімше жүзеге асырады және олардың сұрауы бойынша мүдделі бөлімшелерге беріледі.
8. Жауапты бөлімше өзге бөлімшелерден Клирингілік қордың болжамды мәнін есептеу үшін қажетті ақпаратты сұратуға құқылы, ол сұрау салуда көрсетілген мерзімдерде беріледі.

2-тарау. КЛИРИНГІЛІК ҚОРЛАРДЫҢ БОЛЖАМДЫ МІНДЕРІН ЕСЕПТЕУ

9. Осы Әдістеменің 10 және 11-тармақтарында көрсетілген өткен және ағымдағы кезеңдердің міндері бойынша биржалық нарықтың түріне байланысты мынадай формула бойынша корреляция коэффициенті айқындалады, ол кемінде 90 болуы тиіс %:

$$Corr = \frac{\sum(x - \bar{x})(y - \bar{y})}{\sqrt{\sum(x - \bar{x})^2 \sum(y - \bar{y})^2}}$$

x – осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген мәндер;

y – осы Әдістеменің 10-тармағында көрсетілген мәндер.

Егер корреляция коэффициенті 90% - дан төмен болған жағдайда, жауапты бөлімше осы Әдістеменің 10 және 11-тармақтарында көзделген таңдалған мәндерді қолдану мүмкіндігі туралы мәселені Комитеттің қарауына шығарады.

10. Корреляция коэффициентін анықтау үшін қолданылатын мәндер келесідей болуы мүмкін, бірақ олармен шектелмейді:
  - 1) валюта нарығы үшін-валюталық SWAP операцияларының көлемі, шетел валютасын сатып алу-сату көлемі;
  - 2) қор нарығы үшін-репо операцияларының көлемі, қаржы құралдарын сатып алу-сату көлемі;
  - 3) туынды құралдар нарығы үшін-туынды қаржы құралдарын сатып алу-сату көлемі.
11. Корреляция коэффициентін анықтау үшін қолданылатын мәндер келесідей болуы мүмкін, бірақ олармен шектелмейді:
  - 1) валюта нарығы үшін-Қазақстан Республикасындағы ақша массасы және экспорт көлемі;
  - 2) қор нарығы үшін-Қазақстан Республикасы Қаржы министрлігінің орналастыру көлемі және сауда-саттық ашылған қаржы құралдарының саны;
  - 3) туынды құралдар нарығы үшін-сауда-саттық ашылған туынды қаржы құралдарының саны.
12. Осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген параметрлердің болжамды мәндерін есептеу үшін көпмүшелік тренд немесе логарифмдік тренд немесе сызықтық тренд теңдеуі пайдаланылады.

Бұл ретте осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген мәндерді жуықтау есептік көрсеткіштердің нақты көрсеткіштерден квадраттық ауытқу сомасының ең аз көрсеткішін табу әдісімен жүзеге асырылады.
13. Жоғарыда аталған тренд теңдеулері келесідей болуы мүмкін:
$$x_n = aY_n^3 + bY_n^2 + Y_n + d$$
 (текше теңдеу, көпмүшелік тренд);
$$x_n = aY_n^2 + Y_n + c$$
 (Квадрат теңдеу, көпмүшелік тренд)

$x_n = a * \ln(Y) + b$ (логарифмдік тренд теңдеуі);

$x_n = aY_n + b$ (сызықтық теңдеу, сызықтық тренд), болса:

x_n – осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген болжамды мәндер;

y – болашақ күндер (ГТТГ форматында);

a, b, c, d – жоғарыда көрсетілген тренд теңдеулерінің коэффициенттері.

Жоғарыда сипатталған тренд теңдеулерін қалыптастыру үшін a, b, c, d параметрлерін іздеу әдісі қолданылады, олар нақты үлгі мәндерінің векторлары мен бағаланған мәндердің векторларына сәйкестік критерийінің ең жақсы мәнін қамтамасыз етеді.

Сәйкестік критерийі ретінде осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген нақты мәндер арасындағы ауытқу квадраттарының өлшенген сомасы және ауытқу квадраттарының өлшенген сомасы формула бойынша айқындалатын жоғарыда көрсетілген тренд теңдеулеріне сәйкес модельдік мәндер пайдаланылады:

$\operatorname{argmin}_{a,b,c,d} \sum (x_{\text{model}i}(a,b,c,d) - x_{\text{fact}i})^2$, болса

x_{fact} – осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген нақты мәндердің, өкілдік іріктеменің векторы;

$x_{\text{model}i}$ – A, b, c, d параметрлерімен берілген жоғарыда көрсетілген тренд теңдеулеріне сәйкес бағаланған мәндердің векторы, ал векторлардың өлшемі үлгі өлшеміне тең.

14. Егер алынған тренд теңдеулерінің біріне сүйене отырып, R^2 детерминация коэффициентінің мәні (математикалық статистикада қолданылатын, жуықтау сапасын сипаттайтын және нөлден ("ең төмен сапа") бірлікке ("ең жоғары сапа") дейінгі шектерде өзгеретін көрсеткіш) 0,6-дан кем болған жағдайда, жауапты бөлімше мұндай көрсеткішті қолдану мүмкіндігі туралы мәселені шығарады Комитеттің қарауына арналған тренд деңгейі.
15. Түзету коэффициенті осы Әдістеменің 10-тармағында көрсетілген мәндердің осы Әдістеменің 11-тармағында көрсетілген мәндерге қатынасы ретінде есептеледі..
16. Түзету коэффициенті және трендтер теңдеулерінен алынған мәндер негізінде осы Әдістеменің 10-тармағында көрсетілген болжамды мәндерді есептеу жүзеге асырылады..
Көрсетілген болжамды мәндердің нәтижелері бойынша әрбір биржалық нарықта сауда-саттықтың және қаржы құралдарымен операциялардың жиынтық көлемі айқындалады.
17. Клирингілік қордың болжамды мәні мынадай формула бойынша айқындалады:

$$CfFut = UlossN_{\max \ i} * \left(\frac{Val_{t_i} - Val_{t_i-1}}{Val_{t_i-1}} \right), \text{ болса}$$

$CfFut$ — белгілі бір жылға арналған жеке биржалық нарықтағы Клирингілік қордың болжамды мәні t ;

$UlossN_{\max \ i}$ — жеке биржалық нарықтағы клирингілік қатысушылардың максималды шығындарының сомасы;

Val_{t_i} — осы Әдістеменің 16-тармағына сәйкес есептелген әрбір биржалық нарықта қаржы құралдарымен сауда-саттық пен операциялардың болжамды жиынтық көлемі;

t — $CfFut$ параметрін анықтау қажет болашақ күндердің векторы;

i — белгілі бір биржалық нарық.

18. Клирингілік қордың болжамды мәнін айқындау кезінде мынадай жорамалдар пайдаланылады:
  - 1) Құралдар мен олардың мерзімдері, сондай-ақ нарықтық және пайыздық тәуекелдер ставкалары бөлінісінде клирингілік қатысушылардың ашық позицияларының құрылымы болжамды клирингілік қорларды қалыптастыру күніне нақты сәйкес келеді;
  - 2) клирингілік қатысушылардың кепілдік жарналарының мөлшері болжамды клирингілік қорларды қалыптастыру күніне нақты мөлшерге сәйкес келеді.

3-тарау. ҚОРЫТЫНДЫ ЕРЕЖЕЛЕР

19. Осы әдістемені орындау және оған өзгерістер және/немесе толықтырулар енгізу үшін жауапкершілік жауапты бөлімшеге жүктеледі.
20. Осы Әдістеме қажеттілігіне қарай, бірақ осы Әдістеме бекітілген күннен бастап есептелетін үш жылда кемінде бір рет өзектендіруге жатады.

Басқарма Төрағасы

Хорошевская Н.Ю.